

»Kdor zaničuje se sam...«

Tako je v prejšnjem stoletju zapisal v svojem času slaven slovenski pesnik Jovan Vesel-Koseski, ki je še nadaljeval: »... podlaga je tujčevi peti«. Pesnik heksametra in visoko donečih verzov, pesnik pompozne »Slovenija cesarju Ferdinandu Prve-mu« in sploh nekaj glasnik včasih retoričnega domoljubja. Vendar prav v naslovu omenjeni verzi lepo tolmačijo občutja pesnika. Služboval je tudi v Trstu, kjer je gotovo doživljal svoja globlja čustva, čeprav jih je nato izrazil v skoraj baročno-klasi-cistični obliki in ga je že kmalu kritika potisnila v ozadje ...

Ti verzi so mi prišli na misel, ko sem nedavno na italijanski vsedržavni radijski mreži Radiodue poslušal popoldansko po-ljudno oddajo »Pomeridiana«. Gre za po-pularno oddajo, v kateri aktivno sodelujejo tudi poslušalci in zajema tako zabavne kot aktualne ali kulturne probleme. Že pred kakim letom sem v nji zasledil kviz-igro, ko je recimo poslušalka iz Pistoie odgovo-rila na vprašanje, kje v Italiji oz. v katerih pokrajinah živi slovenska manjšina. In gre predvsem za povprečne poslušalce, gospo-dinje, obrtnike in druge, ki svoj čas pre-življajo predvsem doma in ne sodijo v kak višji kulturni krog.

No, v prej omenjeni oddaji pa je vodi-teljica imela zanimiv pogovor o temi, ki je — oziroma bi morala biti — nam zelo bli-zu. Šlo je za novi zakon o vrnitvi poitali-jančenih priimkov in imen v prvotno obli-ko. Posebej je bilo tu omenjeno dejstvo, da to velja za obmejna področja, zlasti na meji z germanskim in slovanskim svetom. Radijska poročevalka je posebej omenila olajšan postopek za spremembo priimka, s prošnjo na prefekturi itd. V nadaljevanju je njen sogovornik omenil še nekatere po-pačenosti samih tujk v rabi v italijanskem jeziku (kot npr. film-filmo, garage-autori-messa, in podobno), ki jih je vsililo uradno fašistično izrazoslovje.

Vsekakor, lepa lekcija italijanskega dr-žavnega radia vsem tistih, ki si iz enega ali drugega razloga še danes niso popravili od fašizma popačenih priimkov. Na žalost moramo namreč še sedaj ugotoviti, da je veliko slovenskih ljudi pasivno in hlapčev-sko obdržalo svoje poitalijančane priimke. Zakon sam nam omogoča vrnitev v prvot-no slovensko obliko brez težav ali stroškov, mi pa se tega ne znamo ali — morda — bojimo poslužiti! Ali morda mislimo, da nas bodo sosede večinskega naroda zaradi tega bolj spoštovali? Ali da bomo morda

a. b.

dalje na 3. strani ■

Nabrežinski podžupan Martin Breclj na proslavi obletnice osvoboditve

»V človeških stvareh morajo obstajati stalnice«

Tudi letos smo se zbrali pred osrednjim spo-menikom padlim v občini, da bi proslavili oblet-nico osvoboditve izpod nacifašizma. Obstaja ne-varnost, da bi se takšno vsakoletno proslavljanje spreverglo v rutino, v povsem zunanjo obrednost. Toda to vztrajno ponavljanje nas po drugi stra-ni vabi, da se vračamo k sebi in k dogodkom, v katere smo vpleteni, da o njih razmislimo. Ravno cikličnost tega početja se lahko izkaže kot posebno dragocena, bodisi zato, ker nas opozar-ja, da tudi v človeških stvareh obstajajo stal-nice in da morajo obstajati stalnice, bodisi zato,

ker ob stalnem vračanju k istemu lahko tudi boljše razumemo, katere so resnične novosti in spremembe. Skratka, obletnice so nekakšni ob-cestni kamni, iz katerih lahko zija dolgčas, lah-ko pa so tudi učinkovita pomagala za orienta-cijo na naši življenjski in zgodovinski poti.

Od osvoboditve izpod nacifašizma letos po-te-ka 46 let, se pravi skoraj pol stoletja, kar je že znatna doba ne samo v življenju posameznikov, ampak tudi v življenju narodov. Tiste dogodke vse več izmed nas, ki se tukaj zbiramo, pozna le posredno, iz pričevanja staršev in dedov ali mo-goče samo iz knjig. Zaradi njihove oddaljenosti se je nam pripadnikom mlajših generacij kdaj pa kdaj zazdelo, da se nam kaj takega ne mora pripetiti, recimo da nas ne more oplaziti bič voj-ne. A da stvarjem ni tako, smo izkusili pred ne-kaj meseci ob spopadu v Zaliivu. Da, v tragediji vojne se tudi mi lahko najdemo, še več, dejan-sko smo se tudi mi že znašli. Dogodki v Zaliivu so nas tudi poučili, da zlovešči liki, kot s'a bila Hitler in Mussolini, niso nepreklicno pokopani v neponovljivi preteklosti, kot bi radi verjeli.

Letos mineva natanko 50 let od nacifašistične zasedbe Jugoslavije, kakor mineva tudi 50 let od ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega na-

dalje na 7. strani ■

Ssk se klanja spominu žrtev za svobodo

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je na seji 23. aprila med drugim razprav-ljalo o vladni krizi in novi Andreottijevi vladi. Izrazilo je zaskrbljenost, ker se je ministrski predsednik v programskem go-voru in odgovoru na posege le mimogrede dotaknil manjšinske problematike, o pravi-cah in pričakovanjih slovenske manjšine pa sploh ni dal kake obvezujoče izjave. Ssk, ki je že pred dokončno sestavo vlade na te probleme opozorila mandatarja, se je zato obrnila tudi na novega ministra poslanca Mina Martinazzolija, ki je ob mi-nistrstvu za reformo institucij prevzel od ministra Maccanica tudi odgovornost za de-želna vprašanja.

Deželno tajništvo Ssk je nadalje raz-pravljalo o sredstvih množičnega obveščan-ja in težavah ter pričakovanjih na tem področju, o zakonu za obmejna področja, o ustanovah vsemanjšinskega pomena in o prizadevanjih za utrjevanje pluralizma zno-traj slovenske narodnostne skupnosti ob enakopravnosti odnosov in zavračanju mo-nopolov. Po obširni razpravi je tajništvo imenovalo tričlansko delegacijo, v kateri

so deželni tajnik Jevnikar, deželni pred-sednik Terpin in deželni svetovalec Bre-zigar, ki naj v stiku s krovnima organizaci-jama, Svetom slovenskih organizacij in Slovensko kulturno gospodarsko zvezo, u-gotovi potrebe in predlaga ukrepe za urav-novešenje odnosov in pluralizacijo v zamej-stvu.

Člani deželnega tajništva Ssk so se končno spomnili 50-letnice odpora proti fašizmu in nacizmu ter obletnice osvoboditve. Sklenili so, da v sklopu številnih proslav ob okroglem jubileju na primeren način izrazijo spoštovanje do vseh, ki so žrtvo-vali svoja življenja za svobodo in ki so iz zvestobe idealom svobode, narodnih pravi-c, demokracije in pravičnosti stopili v boj. Pri tem je treba še posebej poudariti, da se je boj primorskih Slovencev za narodne pravice, človeško dostojanstvo, de-mokracijo in proti fašizmu ter narodnemu zatiranju začel že dolgo pred zadnjo vojno in da je treba to zgodovinsko epopejo na-ših ljudi, ki je segala od domačega ognji-šča preko kulture in cerkve do oborožene-ga odpora, pravično ovrednotiti.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 5. maja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder. Marko Sosič: »Zgodba o zaspanem velikanu in njegovih sanjah«; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 V studiu z vami: Joži Peterlin; 17.00-18.30 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 6. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Alberto Moravia: »Prezir«, bralni roman; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Veselo na otroškem valu«; 16.00 Zagrebški kvartet; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 7. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Jaz, Mikula-letič; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Alberto Moravia: »Prezir«, bralni roman; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Zagrebški kvartet; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Pesniške podobe; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 8. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Alberto Moravia: »Prezir«, bralni roman; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 16.00 Simfonični orkester RTV Slovenija vodi Anton Nanut; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenska literatura na stičišču z italijanskim svetom; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 9. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Slovensko denarništvo v Trstu; 9.30 Obvezna smer — vzhod; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Alberto Moravia: »Prezir«, bralni roman; 12.00 Spoznavajmo Slovenijo; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Učiteljski ženski zbor iz Tolmina in Mešani zbor Svoboda iz Šoštanja; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja: Trst je klical; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 10. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Človek v mejnih situacijah; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Alberto Moravia: »Prezir«, bralni roman; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Otroški knjižni sejem«; 14.30 Od Milj do Devina; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 11. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Pianist Aci Bertonec; 11.30 Alberto Moravia: »Prezir«, bralni roman; 12.00 Rezija in Kanalska dolina; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 16.00 Moč tišine: Emil Adamič; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 »Polemika Stanka Majcna s komunistično revolucijo in odlomki iz drame Revolucija«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« -

Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157.

Uredništvo: Martin Brečelj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Tisk: Tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 040/772151.

Peterle in Ribičič o »času, ki ga zdaj živimo«

»Je za vas čas, ki ga zdaj živimo, kaj več kot tragičen, saj velik znamenj kaže, da sicer vemo, kaj hočemo, v zadregi pa smo, ko je treba formulirati, kako svoja pričakovanja uresničiti?«

Tako se glasi prvo od številnih vprašanj v svojevrstnem in izredno zanimivem intervjuju, ki ga je imelo uredništvo »Sodobnosti« istočasno z Lojzetom Peterletom, predsednikom slovenske vlade, in z dr. Cirilom Ribičičem, vodilnim predstavnikom opozicijske Stranke demokratične prenove, kot se imenujejo nekdanji komunisti v Sloveniji. Na pravkar citirano vprašanje je Ribičič odgovoril takole: »Seveda je čas, ki ga živimo, tudi čas razočaranj na osebni in narodni ravni, tudi čas novih, nepotrebnih delitev in prej obnavljanja starih kot porajanja novih ideologij, pa tudi čas nezaupanja, sumičenja, ujetosti v preteklost in neizpolnjenih obljub. Toda za realiste, med katere se prištevam, noben čas ni sam po sebi tragičen. Današnji ni tragičen bolj, kot je bil čas utopičnih načrtov in iluzij (tragičnih) herojev. Pripadam skupini ljudi, ki celi rane tragičnega herojstva preteklosti z uveljavljanjem dosegljivih ciljev, potrpežljivo in iznajdljivo. Tudi se ji ne toži po stari enotnosti. In ve danes bolj kot kdaj prej, za kaj se zavzema in kako je to mogoče doseči. Zato ta čas zame ni predvsem tragičen in grozeč, ampak tudi razgiban, zanimiv in spodbuden.«

Predsednik Peterle pa na prej citirano vprašanje odgovarja takole: »Zame ta čas sploh ni tragičen, kvečjemu mogoče malo tragedičen. Kaj hočemo, je jasno, zadrega,

kako uresničiti to, kar hočemo, pa je razumljiva, predvsem zato, ker ta "tako" ni odvisen samo od naše volje in razmer v Sloveniji. Pri vprašanju "kako" je zame najpomembnejša domača fronta: se pravi, kako bomo zmogli uresničiti izredne politične odgovornosti vsi politični subjekti, ki smo to odgovornost po volitvah prevzeli. Tu si človek želi nekaj realizma in poštenja pri presoji razmer, v katerih živimo, in nekaj temeljne politične kulture.«

Zadnja sobotna priloga ljubljanskega »Dela« (izšla je 26. aprila) je objavila izide raziskave javnega mnenja glede osamosvajanja Slovenije. Anketirancem so po telefonu postavili vprašanje, ali štiri mesece po plebiscitu še podpirajo osamosvojitve Slovenije spričo dejstva, da razmere Slovincem niso naklonjene, da gre gospodarstvo vse slabše, da so proti slovenski samostojnosti vsi ostali v Jugoslaviji in lep del tujine in da bo po osamosvojitvi morbiti še huje. V vprašanju so tako omenili celo možnost uvedbe racioniranja bencina in podobno. Kljub temu se je 78 odstotkov in pol vseh vprašanih izreklo dosledno za osamosvojitve. Od tega je skoraj 31 odstotkov ljudi odgovorilo, da se mora Slovenija brezpogojno odcepiti ne glede na vse morebitne posledice. Več kot 47 odstotkov pa jih je reklo, naj Slovenija dosledno vztraja pri osamosvojitvi, v Jugoslaviji pa naj ostane samo, če bo to zveza suverenih držav. 16,4 odstotka anketiranih je bilo mnenja, naj bi ostali v Jugoslaviji, vendar naj bi si izborili čim večjo samostojnost.

Evropska varnost v novih časih

V Pragi je bila pred kratkim mednarodna konferenca, posvečena evropski varnosti v novih časih. Češkoslovaški gostitelji so pokazali posebno pozornost do Sovjetske zveze, ki bi se ne smela čutiti izvzeta iz varnostnih in drugih tokov nastajajoče nove Evrope. To misel je poudaril tudi glavni tajnik Atlantske zveze Woerner, ko je dejal, da Atlantska zveza zdaj ni več nekdanji sovražnik. Pristavil je, da zaveznitvo ni brezbrizno za varnost nekdanjih članic sovjetskega bloka, da pa te države vsekakor ne misli sprejeti v svoje vrste kot polnopravne članice.

Med pogovori so v Pragi ugotovili, da bo Atlantska zveza še dalje eden stebrov evropske varnosti. Italijanski zunanji minister De Michelis je kot nadaljnja dva stebra označil Evropsko gospodarsko skupnost in Svet Evrope, nad vsemi pa naj bi se raztezala Evropska konferenca za varnost in sodelovanje, kot nekakšen krov od San Francisca do Vladivostoka. De Michelis je omenil tudi bodoča članstva vzhodnoevropskih držav v Evropski skupnosti. Nekako do konca tega desetletja bi bile sprejete Češkoslovaška, Madžarska in Poljska. Šele pet let po letu 2000 pa še druge države. Za Sovjetsko zvezo bi članstvo prišlo v poštev šele čez kakega četrto stoletja.

Italija in Avstrija ter kriza v Jugoslaviji

Italija in Avstrija bosta ustanovili mešano skupino diplomatov, ki naj razpravlja o položaju v Jugoslaviji. Tako sta sklenila italijanski zunanji minister De Michelis in avstrijski kancler Vranitzky, ki sta se srečala na mednarodni konferenci o prihodnosti evropske varnosti.

Več kot enourni pogovor, ki ga je imel De Michelis z Vranitzkim, je bil posvečen južnotirolskemu vprašanju, položaju v Jugoslaviji in avstrijski želji po vstopu v Evropsko skupnost.

Šef italijanske diplomacije je dejal, da imata Italija in Avstrija poseben položaj kot sosedi Jugoslavije, zato bi morali usklajevati svoja stališča do jugoslovanske krize. Mešani odbor diplomatov naj bi onemogočil razhajanja med stališči Evropske skupnosti in Avstrije. Kot je znano, kaže Avstrija previdno, a jasno simpatijo do osamosvajanja Slovenije, De Michelis pa še najbolj glasno poudarja stališče Dvanajstere, da mora ostati Jugoslavija enotna.

Glede Južne Tirolske je De Michelis izjavil, kako se vlada v Italiji trudi, da bi v teh tednih parlament odobril še zadnja dva zakonska osnutka, ki naj izpolnita obveznosti iz južnotirolskega paketa zaščitnih določil za nemško manjšino.

O delovanju MS Ssk

Delegacija Mladinske sekcije Slovenske skupnosti se je v soboto, 20. t.m., na vabilo tridentinske avtonomistične stranke, udeležila dvodnevne seminarja na temo »Federalizem v Italiji«. Prisotni so bili številni mladi predstavniki manjšinskih in avtonomističnih strank iz severne Italije. Udeleženci so v svojih posegih prikazali delovanje svojih strank. Govora je bilo tudi o hudi politični krizi v Italiji.

Predstavniki Ms Ssk Robert Cotič je v svojem govoru najprej predstavil delovanje, temeljne značilnosti in smernice Slovenske skupnosti. Dotaknil se je tudi problemov, ki jih doživlja Republika Slovenija in težav v njenem procesu osamosvajanja. Vsi prisotni so pokazali veliko zanimanje za probleme slovenske manjšine in so pozitivno ocenili težnjo Slovenije po neodvisnosti. Na srečanju je prišel na dan tudi kritičen odnos mladih do državnih institucij in italijanske politike, ki je brez pravih idealov pa tudi brez posluha za probleme svojih državljanov.

Istega dne je bila v Ljubljani druga seja zbornice Mladinskega sveta Slovenije (MSS), ki so se iz zamejstva udeležili predstavniki Mladinske sekcije Slovenske skupnosti. MSS združuje mladinske organizacije, ki delujejo med Sloveni doma in po svetu. Ustanovljena je bila lani na leto. Na srečanju so prisotni med drugim razpravljali o pripravi zakona o mladinskih svetih in o vključitvi MSS v mednarodne organizacije. Sprejet je bil tudi obsežen in zahteven delovni program za leto 1991.

Mladinska sekcija Slovenske skupnosti se je v teh dneh udeležila tudi enotedenskega vsakoletnega seminarja MENS (Mladina evropskih narodnostnih skupnosti), ki je letos potekala v Bretaniji. Udeležili so se ga številni predstavniki narodnih manjšin. Lani je podoben seminar organizirala MS Ssk v Gorici in Trstu.

KONGRES SVP V MERANU SLOVO dr. MAGNAGA OD AKTIVNE POLITIKE

V soboto, 27. aprila, je bil v Kurhausu v Meranu kongres južnotirolske stranke Südtiroler Volkspartei. Šlo je pravzaprav za zgodovinski kongres, saj je s tem prenehalo nad tridesetletno vodstvo dosedanjega predsednika (Obmann) dr. Silviusa Magnaga. Ta je imel dolg govor o vseh glavnih še nerešenih vprašanjih Južnih Tirolcev. Celotni kongres je bil pravzaprav velik praznik in priznanje dolgoletnemu voditelju. Na njegovo mesto je bil z veliko večino izvoljen senator dr. Roland Riz, eden najvidnejših južnotirolskih parlamentarcev.

Na kongresu je bil tudi avstrijski zunanji minister Mock. Pozdravno pismo sta poslala Magnagu še predsednik Cossiga in ministrski predsednik Andreotti. Državni poglavar je ob tej priložnosti podelil Magnagu najvišje državno odlikovanje (vitez velikega križa republike). Kongresu so prisostvovali mnogi predstavniki političnih strank. Slovensko skupnost je predstavljala deželni podtajnik Andrej Bratuž. Union Valdôtaine pa je poslala pozdravni telegram.

—o—

»KDOR ZANIČUJE SE SAM...«

nadaljevanje iz 1. strani

bolj napredovali v karieri? Ali da bomo z gledali bolj imenitni? Odgovor na vse to je že zgornjo dal morda preveč kritizirani pesnik gornjih verzov.

PRILIKA O FRONTI

ALEKSIJ PREGARC

Bila je to lepa dežela, sam Bog Oče jo je izgnetel in izoblikoval in če bi kdaj božji Sin vanjo zataval, bi se že ob prvih stopinjah spoštljivo sezul, zakaj teptati taka tla bi bilo pravo bogoskrunstvo. Na severu so deželo varovali visoki zasneženi vršaci, nato je pot peljala preko sončnih travnikov, polj in jezerc v kraške globače in vilinske jame, tri reke so jo pojile in četrta je kot obrv zamejevala to lepo obličje; morje je bilo le za streljaj daleč in vse vodne roke so se k njemu vile v nenehnem in nepotešenem hrepenenju. Božje in človeško oko se je zazrlo v to neznansko lepoto.

Prebivalci te dežele pa niso bili srečni; kot da bi ne bili obsijani z isto radodarnostjo, ki jo je bil Bog namenil njihovi zemlji, bili so čemerni, zadržani in nezadovoljni, večinoma med seboj sprti, njihovi voditelji pa ozkogrudni, hajduško samopašni ali skrajnje prilagodljivi.

Neprijazni mejaši so pozorno sledili neredu in neslogi v tisti rajski deželi in v pravnem času strahovito udarili po njej; ljudi in krajino je prekrila tema. V novi grozi je še samo tu in tam šinila iskra krhke molitve, v upanju, da bo Bog prizanesel ljudem in živalim.

Pa se je od nekod, čisto nepričakovano pojavila prelestna lepota, ki ji je bilo Fronta ime. Samo slutnja nekaterih je razodevala njen rod in kraj rojstva, za premnoge je bila sploh prozorna in nevidna. Dišala je po smreki in morski peni, in kamorkoli je stopila, so za njo ostale izžgane sledi. Polagoma je uročila večji del potrth in ponižanih ljudi, da so ti začeli dvigovati glave, v njihova srca je vlivala pogum, v noge trdnost. Krog zasvojenih se je širil do neslutnih možnosti, na svoje prsi je prižela celo nekaj zadržanih omahljivcev in pa nekaj skesanih osvajalcev.

V deželi se je polagoma začelo svitati, nato so ljudem začele očeti in njihov zatajevani stoletni bes je pljusnil čez robove

in nasipe, da je odneslo vsevprek, osvajačalce in domače sovražnike ljudstva. Vse je rajalo in se veselilo, da niso ne mladi ne stari pomnili takih praznovanj. Tako je gorelo po vsej deželi, da je izgorel tudi do bri stari Razum in novemu redu so dali naslov Brezumje.

Tudi lepota Fronta je sčasoma postala objestna. Že zdavnaj se je prekrstila v Rdečo Zvezdo in njen krvavi sij je obilil ves okoliš, nato nekdanja zlata in srebrna polja, in pordečil se je Kras vse do osvojene in osvobojene morske obale. Iz rdečine pa je pognal prevrat. Dekle, nekoč Fronta in kasneje Rdeča Zvezda imenovana, ni zdaj več izbirala med partnerji in ljubimci; tudi stari gadi so ji prav prišli. Menjavala je obleke kot za stavo in poroke in razporoke so si kar sledile. Prebivalci rajске dežele pa so v svojem dolgem veseljačenju zasuli potoke in polja z odpadki in smetmi, in ko so končno pogledali v svoje prazne shrambe in kašče, so ugotovili, da jih bodo le s trdim delom in znojem lahko spet napolnili, da bi tako vsaj otroke nanovo nasitili. Napadli so tedaj nekdanjo lepo mladenko, strgali so z nje bogata oblačila, jo obsodili zavajanja in prevare ter jo nagnali. Spet so potonili v sivino.

Vendar še danes praznujejo dan prihoda prelestne deklice, imenovane Fronte, v njihovo deželo. Njena mladost, srčnost in lepota je ostala sveta in neizbrisna. In do današnjih dni je tisti žar ostal deviški zametek za nov začetek.

—o—

70-LETNICA LABINSKE REPUBLIKE

V Labinu v Istri je bila 27. aprila svečanost ob 70-letnici tako imenovane »Labinske republike«. Tamkajšnji rudarji so se leta 1921 postavili po robu nastajajočemu fašističnemu škvadrizmu. Hrvaške osrednje oblasti je na slavju zastopal podpredsednik Sabora, Ivica Percan. Glavni govornik pa je bil predsednik domače občinske skupščine Brkarič.

Mladina evropskih narodnostnih skupnosti

V Bretanji pri kraju Lorient je bil v drugi polovici aprila letni seminar Mladine evropskih narodnostnih skupnosti. Na dnevnem redu je poleg spoznavanja Bretoncev v Franciji bila razprava o narodnih skupnostih in novih mednarodnih odnosih.

Bivši predsednik Federalistične unije evropskih narodnostnih skupnosti Pierre Lemoine je spregovoril o tej organizaciji in o pomenu njene mladinske sekcije, kar je v bistvu organizacija Mladina evropskih narodnostnih skupnosti. Drugi govorniki so predstavili Bretanjo, ki so jo imeli udeleženci priložnost spoznati tudi med poučnim izletom.

Udeležba je bila letos zelo dobra. Za Slovence v Italiji je bil v imenu Mladinske sekcije Slovenske skupnosti prisoten Peter Rustja. Ostale manjšine pa so bile naslednje: Gradiščanski Hrvati iz Avstrije in iz Slovaške, Katalonci iz Španije, Retoromani iz Švice, Nemci iz Belgije, Alza-

čani, izseljeni Sudetski Nemci, zahodni Frizijci iz Nizozemske, Severni Frizijci iz Nemčije, Danci iz Nemčije, Južni Tirolci, Furlani, prvič pa tudi Litovci, Estonci in predstavniki manjšin iz Romunije.

—o—

GORBAČOV OB 5. OBLETNICI ČERNOBILA

Sovjetski predsednik Gorbačov je ob peti obletnici jedrske nesreče v Černobilu zaprosil za svetovno solidarnost in finančno ter intelektualno sodelovanje pri reševanju socialnih, zdravstvenih in psiholoških problemov, ki jih je povzročila katastrofa. Poudaril je, da so posledice še vedno občutne in da Černobil nikakor še ni postal le zgodovinski spomin. V poslanici se je Gorbačov zahvalil glavnemu tajniku Združenih narodov De Cuellaru za delo, ki ga opravlja v okviru mednarodnega odbora za pomoč Černobilu.

PROSLAVA PRED SPOMENIKOM DANILA ZELENA

Dne 13. maja bo minilo 50 let, kar je na Mali gori pri Ribnici padel v oboroženem spopadu z italijanskim okupatorjem Danilo Zelen, eden izmed vodilnih predstavnikov primorskega odpora proti genocidu in fašizmu.

Boj tigrovcev na Mali gori je bil 13. maja 1941 prvi oboroženi spopad z okupatorjem po zasedbi in razkosanju Slovenije.

V okviru številnih proslav ob 50-letnici slovenskega odpora proti fašizmu in nacizmu je zato prišlo do primorske pobude za ovrednotenje vloge tigrovcev in javno priznanje dolgo zamolčevani epopeji primorskega vsestranskega odpora proti raznarodovanju.

Slovenska skupnost in politične stranke Primorske, združene v DEMOS-u, pripravljajo proslavo pred spomenikom Danilu Zelenu na Mali gori 5 km od Ribnice na Dolenjskem v nedeljo, 12. maja ob 16. uri.

Prireditelji bodo v prihodnjih dneh drobneje predstavili pobudo tako v Novi Gorici kot v Trstu.

Dr. Pavel Medvešček iz Nove Gorice bo v petek, 17. maja, ob 20. uri, predstavil na sedežu društva Jadro v Romjanu svojo najnovejšo knjigo pravljič.

GALLUSOVO LETO 1991 V ZAMEJSTVU

V počastitev 400-letnice smrti velikega slovenskega skladatelja Jacobusa Gallusa so se Deželni sedež RAI za Furlanijo-Julijsko krajino, Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta ter Glasbena matica in Zveza slovenskih kulturnih društev dogovorili, da bodo priredili tri koncerte Gallusovih skladb v Trstu, Gorici in Čedadu.

Na koncertih bodo nastopili — ne samostojno, ampak v raznih medsebojnih kombinacijah — naslednji zbori: mešani pevski zbor Milan Perot iz Barkovelj, mešani zbor Primorec-Tabor iz Trebč in z Opčin, Tržaški mešani zbor, dekliški zbor Glasbene matice iz Trsta, dekliška skupina Vesela pomlad in člani Mladinskega zbora Vesela pomlad z Opčin, dekliški zbor Vesna iz Križa in Tržaški oktet, okrepljen s člani moškega zbora V. Vodnik iz Doline.

Prvi koncert bo v Trstu v petek, 27. maja v stolnici sv. Justa; v Gorici bo koncert, prav tako v stolnici, v soboto, 18. maja, v Čedadu pa v nedeljo, 19. maja, v cerkvi sv. Frančiška.

REPORTAŽE O SLOVENSKI ZDOMSKI KNJIŽEVNOSTI

V mariborskem dnevniku »Večer« že nekaj časa izhajajo celostranske reportaže o slovenski zdomski književnosti. Pod naslovom »Prepovedani, zamolčani, zbrisani« jih pripravlja mlajša kulturna delavka Melita Forstnerič Hajnšek. Do zdaj so izšli zanimivi sestavki o dr. Tinetu Debeljaku (20.10.1990), Zorku Simčiču (28.11.1990), Rudi Jurčecu (15.12.1990), Stanku Kocipru (19. januarja 1991), Francu Jezi (16.2.1991), Franku Bilkviču (16.3.1991) in Antonu Novačanu (30.3.1991). Vsi omenjeni avtorji — razen Tineta Debeljaka — so se rodili v vzhodnih predelih Slovenije, na Štajerskem ali pa v Prekmurju.

V istem mariborskem dnevniku je na Dunaju živeči pisatelj Lev Detela pod naslovom »Štajerska oživiljena« začel objavljati spomine na mladost, ki jo je delno preživel pri materi in njenih starših v Mariboru in Prlekiji.

Raziskava med slovenskimi osnovnošolci

V ponedeljek, 22. aprila, sta raziskovalca dr. Danilo Sedmak in prof. Emidij Susič predstavila v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu rezultate obširne in poglobljene raziskave med slovenskimi osnovnošolci na Tržaškem. Raziskavo so izvedli zamejski strokovnjaki. Vodilno vlogo je imela Sociopsihopedagoška služba pri Krajevni zdravstveni enoti. Vsi podatki bodo objavljeni v knjižni obliki.

Kot sta povedala gosta večera v DSI, so informacije, ki jih dobimo iz odgovorov staršev in učiteljev osnovnošolskih otrok, za nas zelo zanimive in dragocene, saj si lahko z njimi naredimo natančnejšo sliko o tem, kar se danes dogaja v slovenskih šolah, o njihovih pomanjkljivostih in odlikah.

Dr. Danilo Sedmak je uvodoma podal nekaj splošnih informacij o tej raziskavi. Predvsem je poudaril, da vse premalo poznamo našo šolsko stvarnost. Raziskovalci, ki so pripravili anketo, so sestavili precej natančen vprašalnik. Izvedeti so hoteli, kaj delajo otroci v prostem času, kateri predmeti jim delajo največ preglavic, kako obvladajo materinščino, v katerem jeziku se pogovarjajo doma, kakšne so njihove družinske razmere in še marsikaj o otrokovem življenju doma in v šoli. Anketiranci — starši in učitelji (skupno približno 1500 oseb), so skoraj vsi odgovorili. Dr. Sedmak je nato omenil še nekaj najzanimivejših podatkov, ki jih je bilo mogoče razbrati iz te ankete. Eden od najbolj nespodbudnih podatkov je gotovo ta, da ima kar 48 odstotkov naših osnovnošolskih otrok težave z materinščino. Zanimivo je še povedati, da imajo matere v odstotkih višjo izobrazbo od očetov. To je nedvomno pomemben podatek, predvsem zato, ker imajo matere važno vzgojno vlogo v družini.

Prof. Emidij Susič je ta uvod dopolnil z nekaterimi zanimivimi splošnimi podatki, ki so prišli na dan v tej anketi. Povedal je na primer, da imata skoraj dve tretjini slovenskih družin v zamejstvu po dva

otroka, edinčkov pa je 25 odstotkov. Življenjska raven slovenskih družin na Tržaškem je precej visoka, saj le majhen odstotek živi v najemniških stanovanjih. Kar zadeva pogovorni jezik v družini je treba povedati, da polovica govori samo slovensko, ostali pa v glavnem mešano (nekateri pretežno slovensko, drugi predvsem italijansko). Otrok iz narodnostno mešanih zakonov, je še povedal prof. Susič, je na naših osnovnih šolah okrog 27 odstotkov. Morda bo zanimiv še podatek, da se ženske, kot kaže, pogosteje odločajo za partnerja italijanske narodnosti kot moški. Kar pa zadeva prosti čas slovenskih osnovnošolčkov, je za konec še rekel dr. Susič, slovenski otroci gledajo televizijo približno eno do dve uri dnevno. Ostali čas porabijo predvsem za športne dejavnosti (nad polovico vseh otrok), precej manj pa za glasbo.

Po predavanju se je razvila zanimiva diskusija, v kateri so poslušalci poglobili nekatere najzanimivejše ugotovitve raziskovalcev, ki so napravili anketo. Gosta v DSI sta še povedala, da bodo letos podobno anketo opravili tudi v osnovnih šolah na Goriškem, v Beneški Sloveniji in na Koroškem, v prihodnjem šolskem letu pa naj bi jo zaključili tudi v Porabju in v matici. Tako bo slika o stanju naših osnovnih šol popolna in bo torej mogoče ustvariti pogoje za kvalitetne spremembe v šolskem izobraževanju naše mladine.

—o—

SPOMLADANSKO ROMANJE

Dne 25. aprila je bilo tradicionalno spomladansko romanje tržaških slovenskih vernikov, ki ga je pripravila Duhovska zveza. Cilj romanja je bilo znano Marijino svetišče na Monte Bericu pri Vicenzi. V svetišču je bilo skupno bogoslužje, ki ga je ob somaševanju številnih duhovnikov vodil tržaški škofov vikar msgr. Škerl. Ljudsko petje je vodil Dušan Jakomin. Drugače pa so posamezne župnijske skupnosti — skupno deset avtobusov — obiskale še kako versko ali turistično znamenitost.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Nabrežini

V nedeljo, 28. aprila, je ob prisotnosti lepega števila članov in gostov potekal občni zbor nabrežinskega denarnega zavoda. Največji uspeh predstavlja brez dvoma novi, sodobno urejeni sedež, ki ga je po načrtu arh. Kokorovca obnovilo domače zidarsko podjetje Marchesan. V svojem poročilu je predsednik Zidarič podal obračun enoletnega delovanja in poudaril, da se banka vedno bolj utrjuje in postaja važna krajevna skupnost. V kratkem se bo odprla nova podružnica v Sesljanu, kar bo dalo možnost še nadaljnjega razvoja domačega denarnega zavoda. V preteklem letu so se posojila precej povečala, vloge pa nekoliko manj, čeprav dosegajo skoraj 35 milijard lir. Poslovni dobiček se je bistveno zmanjšal zaradi velikih investicij za novi sedež, banka pa je vseeno dosledno posvečala kar največjo pozornost dogaajanju v občini in stvarno sodelovala pri vseh

važnejših pobudah. Tako podpira domača društva, ki delujejo na kulturnem in športnem področju, pred kratkim pa je z občinsko upravo omogočila izdajo knjige Pavla Merkuja o krajevni toponomastiki. Knjigo je na občnem zboru predstavil deželni svetovalec Brezigar, vsi člani pa so dobili v dar po en izvod. Zbor so pozdravili številni predstavniki, med katerimi devinsko nabrežinski podžupan Breclj in zgoniški župan Budin.

Na koncu je zbor potrdil izvolitev Josipa Miliča in Andreja Spetiča v odbor hranilnice. Oba sta bila kooptirana po odstopu dveh izvoljenih članov na lanskem občnem zboru.

Občni zbor je imela tudi Hranilnica in posojilnica na Opčinah. Bilanço lanskega poslovnega leta objavljamo na drugem mestu. Poročilo o občnem zboru bomo objavili prihodnjič.

Rebula o Kocbekovem Dnevniku

Društvo slovenskih izobražencev je v ponedeljek, 29. t.m., priredilo uspešno in dobro obiskano srečanje. Govoril je prof. Alojz Rebula, ki je analiziral novi Dnevnik Edvarda Kocbeka. Delo je pred nedavnim v treh knjigah izdala Cankarjeva založba iz Ljubljane. Dnevnik obsega obdobje od 1. septembra 1945 do konca leta 1946 in torej opisuje čas, ko je bil Kocbek v oblastveni strukturi nove Jugoslavije. Nekaj časa je v Beogradu zasedal tudi mesto ministra za Slovenijo.

Prof. Rebula je poslušalcem posredoval predvsem osebne vtise, ki jih je imel ob prebiranju tega Dnevnika. Omenil je nekaj najznačilnejših odlomkov v tem pomembnem delu, ki pa ima po mnenju Alojza Rebulje večjo zgodovinsko kot pa literarno vrednost. Za zgodovinarje vsebuje ta knjiga res izredno dragocene podatke. Dnevnik je izšel po avtorjevi smrti, je opozoril predavatelj. Kocbek bi ga verjetno v takšni obliki nikoli ne izdal, če ga ne bi prej literarno obdelal. Kljub temu pa se pozna, da je to knjigo napisala umetniška roka. Tovarišija in Listina, ki sta na izredno visoki ravni, je še rekel prof. Rebula, ne vsebujeta toliko podatkov kot Dnevnik 1945 in 1946.

Gost DSI je obenem še opozoril na dejstvo, da je bil Edvard Kocbek izredno kontroverzna osebnost. »Zelo težko je biti do njega pravičen, lahko pa mu je delati krivico,« je dejal prof. Rebula. Po eni strani je Kocbek, kot sam piše, hrepel po zasebnem življenju (»Toliko poezije je v meni, jaz pa se moram igrati ministra, političnega človeka ...«, je napisano v Dnevniku), po drugi pa ni bil ravnodušen do oblasti. Bil je kristjan, čeprav svojevrsten, istočasno pa je verjel, da je prihodnost človeštva marksizem in leninizem. Vsekakor pa je treba Kocbeku priznati veliko intelektualno razsežnost. »Bil je Evropejec, kakršnega Slovenci nismo imeli od Kosovela dalje,« je poudaril prof. Rebula, ki je obenem opozoril na njegovo etičnost in izredno navezanost na slovenstvo. Sanjal je o čim večji slovenski avtonomiji in je bil zelo kritičen do beograjskega naraščajočega centralizma.

Prof. Alojz Rebula je v svojem posegu omenil tudi » afero « iz leta 1975. V knjižici, ki jo je ob Kocbekovi 70-letnici rojstva izdal skupno z Borisom Pahorjem, je bil objavljen tudi intervju z jubilatantom (napisal ga je Pahor), v katerem je z jubilatantom govoril o pokolih domobrancev po vojni in o drugih tedaj prepovedanih temah. Intervju je dvignil v tedanji Sloveniji veliko prahu in je imel tudi hude posledice za oba tržaška pisatelja in seveda za samega Kocbeka.

Večer se je kot običajno zaključil z debato, ki je bila tokrat še bolj razgibana kot navadno. Na dan so prišli različni pogledi na medvojno dogajanje, na OF in predvsem na kontroverzno Kocbekovo osebnost. Rebula je med drugim že povedal, da je ta pisatelj pisal dnevnik tudi po vojni, vendar to delo verjetno ne bo tako kmalu objavljeno. Prvič zato, ker je Kocbekova pisava zelo težko čitljiva, drugič pa zato, ker govorijo o številnih danes še živečih osebah.

Glasnik društva Tabor z Opčin

Še nikoli nismo slišali, da bi komu ne bile všeč razobešene slike. Pa so tudi taka mnenja in stališča; o tem nas pouči drobna anketa, na pol igraje opravljena med skupino openskih otrok, ki obiskujejo takoimenovane interesne delavnice, kjer izvedeni animatorji uvajajo naše najmlajše v svet glasbe, branja in likovne umetnosti. Za to svojevrstno dejavnost skrbi kulturno društvo Tabor z Opčin, ki je te dni izdalo novo številko svojega glasila, 29. po vrsti v osmih letih izhajanja.

Ob tej publikaciji moramo priznati, da je opensko društvo izredno delavno. O tem priča že samo pregled dejavnosti za razdobje od lanskega do letošnjega februarja. Kar dve strani gostega tiska obsega seznam prireditev in nastopov, ki so bili bodisi na domačem sedežu ali na gostovanjih, vključeni pa so seveda tudi gostje, ki so društvo obiskali iz drugih krajev. O tej in ostali dejavnosti so podrobno poročali na 23. občnem zboru, ki je bil 15. marca. V publikaciji so tudi podrobnosti o delovanju obeh društvenih zborov Tabor, moškega in ženskega, pa še o mešanem zboru, ki je nastal iz povezave med openskim društvom in sorodnim društvom Primorec iz Trebče.

Za kronista, ki spremlja kulturne dejavnosti v našem zamejstvu, je zelo zanimiv tudi sestavek, ki poroča o delu knjižnice »Pinko Tomažič in tovariši«. Med drugim zveemo, da obsega knjižni fond zdaj že skoraj 4.700 knjig, pred kratkim pa so v knjižnici uvedli sodobno klasifikacijo tudi ob podpori Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. V minulem letu je knjižnica organizirala tudi tri srečanja, gostje pa so bili pisatelj Boris Pahor, pedagog Egidij Košuta ter trije udeleženci okrogle mize o Kraškem parku — Miloš Budin, Jože Škerk in Andrea Wehrenfenig. Celotni tekst te okrogle mize je tudi ponatisnjen.

V Glasniku društva Tabor zasledimo tudi poročilo o božičnem koncertu, ki je bil v domači cerkvi na pobudo pevskega zbora Sveti Jernej,

dalje spominski zapis o pokojni javni delavki Slavi Cebulec - Katri, tekst govora, ki ga je imel Klavdij Palčič v društvu za Prešernovo proslavo, kratka aktualna razmišljanja Stojana Spetiča in prvi del zgodovinske razprave Sama Pahorja o slovenski čitalnici v Trstu ob 130-letnici njene ustanovitve.

Glasnik ima tudi nekaj slikovnega gradiva, ki je kljub ciklostilni tehniki dovolj dobro.

—o—

SLOVENCİ IN OBČINSKI STATUT V TRŽIČU

V ponedeljek, 29. t.m., sta se predstavnika Slovencev v Laškem, predsednik društva Jadro iz Ronk inž. Karlo Mučič in predsednik društva Anton Gregorčič dr. Renco Frandolič, sestala s tržiškim podžupanom Persijem, ki je tudi predsednik občinske komisije za sestavo statuta v Tržiču. Podžupan Persi je vljudno sprejel gosta in obljubil, da bodo v novem statutu vzete v poštev zahteve Slovencev v Laškem.

Na omenjenem sestanku je bil predložen tudi osnutek Združenja za zaščito manj razširjenih jezikov in kultur (AIDLICM), ki naj bi ga upošteval novi statut. Predstavnika Slovencev v Laškem sta med drugim poudarila, da s pravnega in ustavnega vidika ni nikakršne ovire za uvedbo rabe slovenščine v občinske statute. Statutarne komisije bi morale obenem vzeti v poštev, sta še poudarila Mučič in Frandolič, razsodbo št. 28/1982 in rabsodbo prizivnega sodišča v Trstu št. 1544 z dne 22.10.1990, ki zadevata rabo slovenščine v poštinih uradih.

KMEČKO-DELAVSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA V SOVODNJAH

BILANCA 31. DECEMBRA 1990

AKTIVA

Blagajna	167.555.319
Lastne vrednotnice	7.445.687.000
Vloge pri bankah	3.756.987.727
Posojila	7.671.464.455
Razni dolžniki	1.281.593.282
Prehodna aktiva	390.045.001
Imobilizacije	342.421.104

Skupna aktiva	21.055.753.888
Razvidnostni računi	23.602.125.735
Skupno	44.657.879.623

PASIVA

Vloge in hranilna pisma	17.903.599.444
Razni upniki in cedenti	293.650.583
Pasivni pripisi in izločitve	167.895.790
Razni skladi	728.603.080
Lastno premoženje	1.539.590.705
Poslovni dobiček	422.414.286

Skupna pasiva	21.055.753.888
Razvidnostni računi	23.602.125.735
Skupno	44.657.879.623

RAČUN ZGUBE IN DOBIČKA POSLOVANJA 1990

DOHODKI

Obresti klientov	911.133.604
Obresti bank	416.837.028
Obresti vrednotnic	822.851.252
Razni dohodki	158.533.072
Izkoriščanje skladov	110.058.319

Skupni dohodki	2.419.413.275
----------------------	---------------

IZDATKI

Obresti klientom	1.085.710.593
Stroški za osebje	364.347.713
Razni stroški	358.373.378
Knjigovodski odpisi	188.567.305

Skupni stroški	1.996.998.989
Čisti dobiček	422.414.286
Skupno	2.419.413.275

Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Bogata vsebina Primorskih srečanj

Pred nedavnim je izšla 116. številka revije za družboslovje in kulturo Primorska srečanja. Revija izhaja v Idriji, Kopru in Novi Gorici in vsebuje zanimive članke in razmišljanja o najpomembnejših dogodkih v tem obmejnem pasu. Nekaj prispevkov je posvečenih tudi Slovincem v zamejstvu, na Koroškem in v izseljenstvu.

Med članki, ki so se pojavili v tej najnovejši številki Primorskih srečanj, naj najprej omenimo zanimivo raziskavo direktorja Inštituta za geografijo ljubljanske univerze Rada Genoria o naselitvi Slovencev v Buenos Airesu. Avtor analizira socialnogeografske značilnosti razvoja slovenskih skupnosti v glavnem argentinskem mestu. Med drugim piše, da so prve večje skupine priseljencev iz Primorske v Buenos Airesu poselile območje v mestni četrti La Paternal. V drugi polovici dvajsetih let so jim sledile druge in kmalu je postal ta mestni predel ves »slovenski«. Pred letom 1930 je ta prva velika in sklenjena poseljena naselbina štela okrog 5.000 Slovencev. Paternal je bil pravo etnično središče, kjer so se v prostem času zbirali tudi Slovenci iz okoliških četrti. Na ulicah je bilo slišati le slovensko govorico in tudi tamkajšnji argentinski trgovci so se ščasoma naučili prodajati v slovenščini. To je le eden od zanimivih podatkov, ki jih v svojem članku navaja Rado Genorio.

Omembe vreden je tudi prispevek ekonomista Davida Malničiča o gospodarskem vrednotenju obmejne lege Primorske. To lego so hoteli sicer že ovrednotiti Osimski sporazumi (z določili o skupni prosti coni, o pospeševanju višjih oblik sodelovanja v obmejnem prostoru itd.), vendar se je to izkazalo za preuranjeno. Avtor v svojem prispevku našteva dogajanja v narodnogospodarskem okolju, ki od Primorske zahtevajo, da si zastavi razvojna izhodišča predvsem ob upoštevanju svoje obmejnosti in iz nje izhajajočih gospodarskih možnosti. Avtor piše o strate-

gijah, inštrumentarijih, inštitucijah ter potrebnih ukrepah za ovrednotenje svoje obmejne lege.

Etonologinja iz Nove Gorice Inga Miklavčič-Brezigar piše v tej številki Primorskih srečanj o kulturni dediščini in značilnostih v turistični ponudbi občine Nova Gorica. V tem kraju je namreč arheoloških, etnoloških in drugih spomenikov zelo veliko, niso pa primerno ovrednoteni in so večinoma tudi v zelo slabem stanju.

O »odjugi« avstrijske manjšinske politike pa piše geograf in antropograf Željko Kumar. Velike družbene spremembe, ki so nastale v zadnjem obdobju, ugotavlja avtor, so prepričale avstrijske vladajoče kroge, da se ni mogoče več slepiti z idealno čisto nacionalno državo, pač pa da je treba iti dalje. V sodobnem času je treba predvsem upoštevati, da je Evropa dom številnih narodov, narodnosti in kultur. Kumar še ugotavlja, da je imel nedavni plebiscit za samostojno in neodvisno Slovenijo izreden odmev v sosednjih deželah, še posebej v Avstriji. »Bodoča evropska integracija,« zaključuje avtor zapiša, »bo ponudila Slovincem izredno in enkratno priložnost, da bomo končno vsi, iz matice in zamejstva, pod isto streho nove Evrope z enakimi možnostmi in pogoji razvoja.«

V glosi, ki je objavljena na hrbtni strani revije, Zoltan Jan zaskrbljeno piše o »praznini v šolskih klopeh«. Slovenskih učencev je v zamejstvu vedno manj, ugotavlja, podobno pa se dogaja tudi na drugi strani meje, kjer nataliteta prav tako že desetletja upada. Če se bo tako stanje nadaljevalo, zaključuje Jan, bo treba tudi tam zapreti nekaj šol.

Precej prostora je v Primorskih srečanjih odmerjenega tudi književnosti. V tej številki objavlja revija številne pesniške in prozne prispevke sodobnih avtorjev. Tudi likovna in literarna kritika imata svoje pomembno mesto v tej reviji.

Lev Detela

Messnerjev Koroški triptih

Arhiv Roberta Musila v Celovcu je nedavno izdal zanimivo knjigo. Pod naslovom Koroški triptih jo je napisal znani koroški avtor Janko Messner. Publikacija je trojezična. Slovenski in nemški tekst je napisal pisatelj sam, medtem ko je isto besedilo prevedla v italijanščino Simona Bartoli-Kucher. Zanimive so slikovito razgibane celostranske risbe, ki jih je izdelal koroški slikar Hans Piccottini.

V knjigi so objavljene tri literarne freske o koroški deželi in njenih slovenskih ljudeh, ki se berejo kot parabole o nekem rodu, ki mu skozi vso zgodovino težavni zapleti usode izpodjedajo življenjske korenine. Vendar sizifovsko in samolastno vztraja naprej.

V prvem tekstu z naslovom »Pod Koroško gor« poroča avtor o ustoličevanju koroških vojvod nedaleč od omenjenega hriba in v bližini cerkve svetega Petra. Ta starodavni obred je bil še posebno zanimiv, saj je novi deželni vladar moral sleči dragocena oblačila, se preobleči v kmeta in v posebnem ritualu, ki je potekal v slovenskem jeziku, zapriseči pred ljudstvom svoje dežele.

Messner ob koncu omenjenega teksta ne pozabi poudariti, da danes »političnim oblastnežem

koroške dežele še na kraj pameti ne pride, da bi usmerili zanimanje domačinov ali celo tujih gostov na zgodovinsko zakoreninjenost Slovencev na Koroškem, ko pa so si že davno postavili za cilj njihovo izkoreninjenje ...«

V drugem tekstu nas Messner popelje na vrh Koroške gore, kjer je na podstavku velikega pločevinastega spominskega križa tudi posebno besedilo, na katerem med drugim piše, da »povrnjenci iz vojne koroški domovini prinašajo zvestobo, hrabrost in ljubezen«. Avtor ta napis ožigosa kot navadno licemerstvo, oziroma laž, zakaj iz vojne so se vrnili lačni in sestradani invalidi, brezdomci in na smrt utrujeni bolniki, ki so nekaj pred tem nasedli demagogu Hitlerju in njegovemu agresivnemu igračkanju z usodo lastnega in drugih narodov sveta.

Tretje in zadnje besedilo je drobna, a lepa skica. Pisatelj pripoveduje o nekdanjem drevesu v gozdu pri Tucah, ki pa so ga posekali že v dobi cesarja Franca Jožefa. Zdaj pa se je v štoru, ki je še bil ostal, prebudilo novo življenje. Iz starega lesa je pognalo novo drevesce. Pisateljeva prisposoda je jasna. Tudi koroško slovenstvo ima možnost, da požene nove korenine.

Evangeliji na kasetah

Pri koprskem Ognjišču, ki izdaja tudi istoimenski verski mesečnik, in ljubljanski založbi Corona so pred nedavnim izšli Evangeliji, posneti na 12 zvočnih kasetah. Tržaški javnosti so to koristno in zanimivo novost predstavili v petek, 26. aprila, na tiskovni konferenci, ki je potekala v konferenčni dvorani Hranilnice in posojilnice na Opčinah. Na srečanju so režiser Marko Sosič, lektor Jože Faganel in avtor projekta Tone Gogala, igravec Slovenskega stalnega gledališča v Trstu, prisotnim razložili, kako je prišlo do uresničitve te zamisli. Toneta Gogalo je že dalj časa motilo dejstvo, da evangelije v cerkvah ne ustrezno berejo. Porodila se mu je torej zamisel, da bi to sveto besedilo posneli na kasetah in njegova ideja je takoj naletela na odobravanje. K sodelovanju so pristopili znani slovenski igralci. Janez Albreht, Danilo Benedičič, Boris Kralj, Ivanka Mežan, Milena Zupančič in seveda sam Gogala berejo na teh kasetah neokrnjeno besedilo vseh štirih evangelijev. Jezusa Kristusa interpretira v vsakem evangeliju drug igravec, prav tako vsakega od evangelistov.

Režiser Marko Sosič je po svoji umetniški presoji razdelil posamezne vloge med igralce, za oblikovanje zvoka pa je skrbela Metka Rojc, nagajenka iz Prešernovega sklada. Sugestivna glasbena spremljava je delo Janija Goloba. »Naše delo je potekalo pod vtisom velike odgovornosti,« je poudaril lektor Faganel, »ne le za zvestobo živemu, kultiviranemu in sodobnemu govoru ... Ko smo razmišljali, ali bi iz evangelijev izluščili le Jezusovo zgodbo odrešenja brez ponavljanja, smo ugotovili, da bi se s tem odrekli pomembni razsežnosti. Izgubili bi evangelistovo osebno stališče, ki se razodeva iz načina literarne obdelave Kristusove odrešenjske zgodbe ... Odločitev za celoto je bila upravičena, čeprav je šlo za pogumno dejanje: branje vseh evangelijev traja namreč več kot 10 ur.«

Na tiskovni konferenci so še povedali, da so vseh 12 kaset posneli v približno dveh mesecih in to predvsem v prostem času vseh sodelujočih. Delo je šlo res hitro od rok, predvsem zato, ker so se vsi člani »ekipe« med seboj odlično razumeli.

Evangeliji na kasetah niso pomembni samo zato, ker omogočajo mlajšim, ki so bolj navdušeni za slušno in vizuelno dojetanje kot pa za branje, da se približajo temu svetemu besedilu. Izredno so važni tudi iz jezikovnega vidika. Te zvočne kasete so namreč dragocene za ohranjanje živega stika s sodobno govorjeno slovenščino. Zaradi tega bodo še posebno dobrodošle pri Slovincih v zamejstvu in izseljenstvu. Obenem pa bodo prav gotovo potreben pripomoček za vse cerkvene bralce, saj jim bodo za vzgled pri njihovem podajanju tega svetopisemskega besedila, namenjene pa so tudi starejšim osebam in vsem, ki ne morejo ali pa težko berejo.

Evangeliji na kasetah so v Gorici v prodaji v Katoliški knjigarni, v Trstu pa v knjigarni Fortunato.

—o—

LITERARNI VEČER

Slavistično društvo v Trstu prireja v petek, 10. t.m., ob 18.30 v Mali dvorani kulturnega doma v Trstu literarni večer »Moje delo je slutnja zarje«. Nastopili bodo A. Brvar, T. Kuntner, B. Hofman, V. Taufer, N. Grafenauer, Z. Tavčar, N. Maurer, V. Pejović in A. Mermolja.

Potujete v Rim?

Nekoč hotel Bled, danes hotel Emona!

Obveščamo vas, da smo 15. marca 1991 odprli v Rimu hotel Emona.

Za rojake poseben popust. Naslov hotela: 00185 - ROMA, Via Statilia 23, Tel. 06-7590328, fax: 06-7594747.

Dobrodošli!

Lastnik hotela Emona
Vinko Levstik

UMRL JE WILLI BOSKOVSKY

V Švici je umrl znameniti violinist in dirigent Willi Boskovsky, imenovan tudi »zadnji kralj valčka«. Star je bil 81 let. V rojstnem mestu Dunaju je zaslovel predvsem leta 1954, ko je prevzel dediščino Clemensa Kraussa kot dirigent tradicionalnih novoletnih koncertov v avstrijski prestolnici. Do leta 1979 je na teh koncertih, ki izvirajo po tradiciji še iz časov Johanna Straussa, sodeloval tudi kot izvrsten violinist.

SPOMINSKA PLOŠČA V ROVINJU

Dne 5. maja bodo v Rovinju v Istri odkrili spominsko ploščo na rojstni hiši nekdanjega tržaškega nadškofa Santina. 26. aprila so pobudo skupno predstavili v Rovinju zastopniki krajevne Skupnosti Italijanov kot rovinjski begunci, ki se združujejo v Uniji Istranov v Trstu. Prisotna sta bila tudi predsednik Unije Delbello in predsednik konstituante Italijanov iz Istre Borme, ki sta med drugim napovedala osnove skupnega predstavniškega telesa Istranov, ki živijo v Istri in v begunstvu.

V človeških stvareh morajo...

■ nadaljevanje iz 1. strani

roda. Le-ta predstavlja mogoče eno izmed najpomembnejših in tudi najpogumnejših dejanj v naši zgodovini. Kot mnoga druga gibanja, ki so se porodila v zadnjih sto letih, pa je OF gojila veliko drznejše načrte, kot je bila osvoboditev izpod nacifašizma, saj ji je šlo tudi in predvsem za uresničitev resnično prometejskega načrta socialne in sploh totalne človekove osvoboditve. Drznila si je preveč. V človeških rečeh namreč ni dokončnih in totalnih rešitev, usako osvobajanje je nujno nepopolno in torej nujno nikoli povsem dovršen proces. To bi moralo biti posebno razvidno nam, ki smo doživeli leto 1989, leto razblinjenja ene izmed najsmelejših, a zato tudi najnevarnejših sanj v zgodovini človeštva. Saj, nismo bogovi, kot smo se že skoraj pustili prepričati. Pogum moramo imeti, da smo ljudje, kot takšni zmožni resnične veličine, a tudi bistveno zaznamovani s končnostjo.

Včeraj nas je pretresla vest o tragičnem koncu tržaškega občinskega odbornika Eralda Cecchinija. Čutim potrebo in dolžnost, da tudi na tem mestu izrazim našo zaprepačenost in da v imenu občinske uprave ter sploh celotne naše skupnosti ponovno izrečem sožalje in solidarnost vsem, ki jih je ta nasilna smrt posebno prizadelo.

Marsikdo je že pripomnil, kako bi moral ta hudi dogodek predstavljati resno opozorilo, da bi probleme, s katerimi se spopadamo, jemali vselej za to, kar so, ne da bi jih pretirano napihivali in tirali v skrajnost. Opozorilo je brez dvoma na mestu, saj je bil umorjeni odbornik zaradi svojih stališč glede ureditve mestnega prometa tarča daleč preostrih polemik, kar je mogoče celo prispevalo oborožiti morilčevo roko. Prav v poklon tragično preminulega odbornika pa bi si dovolil pristaviti, da je treba odprte probleme tudi in predvsem pogumno reševati, še zlasti takšne, ki hudo zastrupljajo življenje celotne skupnosti in ki bi lahko nepopravljivo degenerirali. V mislih imam ne nazadnje še vedno neurejeni

status slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, kar stalno kali tudi odnose z večinskim prebivalstvom, kot smo pred nedavnim posebno ostro izkusili prav v naši občini. Naj na ta stari problem opozorim tudi na tej proslavi, podobno kot so storili že mnogi moji predhodniki na tem mestu, a seveda v upanju, da ne gre za prazno ponavljanje, za votel obred.

Pred spomenikom padlim v Nabrežini,
25. aprila 1991

(v slovenščini in italijanščini)

— 0 —

NEKAJ SE VENDARLE PREMİKA

Ameriški zunanji minister Baker je moral zaradi smrti svoje priletne matere prekiniti obisk v Izraelu in se 26. aprila vrniti v domovino. Baker je bil tokrat na Bližnjem vzhodu že tretjič v šestih tednih in si je po nalogu Bele hiše spet prizadeval, da bi prišlo do začetka resničnega dialoga med Izraelci in Arabci.

Čeprav svojih pogovorov ni izpeljal do konca, se je vendarle pokazalo nekaj spodbudnih namigov. Izraelci so na primer sprejeli ameriški predlog, naj bi se načrtovane konference za Bližnji vzhod udeležila tudi Sovjetska zveza. Jeruzalem se je glede tega omehčal, odkar je Moskva namignila, da je pripravljena ponovno vzpostaviti redne diplomatske stike z Izraelom.

Ni izključeno, da bo na konferenco imela dostop tudi Evropska gospodarska skupnost. Z njenimi zunanjimi ministri se bo v kratkem v Bruslju pogovarjal izraelski zunanji minister Levy. Izrael vsekakor vztraja pri zahtevi, naj se mu prizna tudi pravica, da se dvostransko pogaja z arabskimi sosedi, ter da mu konferenca za Bližnji vzhod ne bi vezala rok ali vsiljevala kakih mednarodnih sklepov. Nekaj se torej vendarle premika, čeprav je vsem jasno, da pomiritveni proces ne bo ne kratak in ne lahek.

France Bevk HUDA URA

XXI.

»Pavle,« je zinil, ko je bil sin zopet odprl oči in zahropel, »kdo te je?«

Zdelo se je, da je sin razumel vprašanje. Hotel je nekaj reči, a so mu besede zatonile v nerazločnem mrmranju. Iz ust mu je znova pritekla kri in se mu cedila na brado. Oči so mu nekaj dopovedovale.

»Kdo te je?« se je Slivar sklonil nad ranjenca. Biló je, kakor da mu je to vprašanje v tistem trenutku zagrnilo vse drugo. »Kdo te je zabodel?«

»Pusti ga,« mu je rekla Mlakarica. »Saj vidiš, da ne more govoriti. Kdo ga je, bi znala povedati Zalka.«

»Kdo je bil?« se je Slivar zazibal proti Zalki.

»Ne vem, kdo ga je,« je rekla mrzlo. »Nisem ga videla.«

»Nisi ga videla?« se je sosed razburil. »Kako pa si vedela, da ga je nekdo zaklal?«

»Takrat sem bila že pred hišo,« si je obliznila izsušene ustnice. »Potem sem ga našla, ko je že ležal. Kaj mi hočete?« se nenadoma razburila. Ozrla se je po ra-

njenju, po sveči. »Pustite me!« je pristavila plaho, skoraj tiho.

»Ta nož sem našel v travi,« se je oglašil Blaž.

Tedaj so se vsi spomnili noža.

»Naš je,« je rekel Mlakar, ko si ga je ogledal. »Saj sem ga iskal. Kdo ga je bil vzel?«

Bili so tiho. Ranjenec je bil rahlo začumel. Mlakarica je zaprla knjigo in upihnila svečo. V drevju pred hišo je šumelo. Grom je vedno pogosteje spreletaval nebo. Noč so ožarjali bliski.

»Mohor ga je bil vzel z mize,« se je domislil Lovrenc.

Ljudje so se spogledali.

»Tine, hočeš reči,« je zahrkal Slivar.

Povedal je, kar mu je bilo ves čas na jeziku.

»Mohor!« je odsekal Lovrenc. »Ali sem mar slep?«

Ozrli so se v zdič, kjer je ležala harmonika. Saj res, tedaj so se vsi spomnili, da Mohorja ni bilo v izbi, da je igral Blaž. Zdaj jim je čudno, neumljivo leglo na duše, jim zaprlo besedo.

»Tudi Tineta ni nikjer,« se je počasi oglašil Mlakar. »Kdaj je odšel?«

»Ali ni plesal z Lizabeto?«

Lizabeta je stala ob kamri in gledala. Ni ji bilo treba odgovoriti. Pavle je bil zopet odprl oči. v prsih mu je grgalo, se mu ustavljalo, kot da ga duši.

Slivar se je zavedel. Saj res, sin! Ob misli, kdo je ubijavec, je bil skoraj pozabil nanj. Sklonil je glavo in se nekam ves zrušil vase. Kaj bi s krivcem? Če ga ubije, s tem ne bo rešil Pavleta.

»Pavle ali te hudo boli?« mu je glas trepetal od čudne mehkobe.

Motne oči se niso ozrle po njem.

»Da bi le dotrpel!«

»Ne bo še umrl,« je rekla Mlakarica. »To noč še ne. Morda sploh ne. Dobro bi bilo, da bi kdo šel po duhovnika. In po zdravnika. Morda ga še reši.«

Slivar je dvignil glavo in se ko izgubljen ozrl okrog.

»Pomagajte,« je zaprosil, »da ga prenesemo domov. Naj gre kdo in naj pravi mater na to, kar se je zgodilo. Kdo pojde po zdravnika?«

Glas mu je rasel od besede do besede. Iskra upanja mu je vlila nove samozavesti. Podvizali so se, da se prej ne ulije ploha.

(Dalje)

Zagate našega jezika

Pisno vabilo ali pismeno povabilo?

Pri rabi pridevnikov *pisen* in *pismen* je vedno več zmešnjave kljub temu, da je SSKJ, III., str. 603-4 zelo jasen in navzlic opozorilom v javnosti tostran in onstran državne meje. Zaradi tega se nam zdi primerno, da ponovno opozorimo na ta problem, in sicer z izjavo Jezikovnega razsodišča št. 25 (Delo, 29. maja 1981), za katero so dala pobudo različna pisma bralcev, ki jih bomo navedli v skrajšani obliki iz knjige Janka Modra, *Jezikovno razsodišče*, 1980-1982, Trst-Celovec 1984, ZTT-Drava, str. 91-92:

»Zaposlen sem v pravni službi ... in bi res rad razčistil vprašanje, ali izda upravni organ odločbo *pisno* ali *pismeno*.«

»Prosim za pojasnilo, ali je pravilno reči: Prinesite *pisno* potrdilo ...«

»Končno bi rad še vedel, kdaj se uporablja izraz *pismen* in kdaj *pisen*. Ali je prav *pismena* domača naloga ali *pisna*. Nekateri izraza *pismen* sploh več ne dovoljujejo.«

»Najnovejša je: *pisna* vloga namesto *pismena*.«

»... Lepo prosim razsodišče, da nas pouči, kako naj rečemo oceni v indeksu: ocena *pisnega* izpita ali ocena *pismenega* izpita ali pa je oboje pravilno. Kako se imenuje izpit, ki se opravi z risanjem?«

»Vse, kar je bilo napisano, je šlo *pismeno*, na primer sodbe, sklepi, šolske naloge, pa tudi domače so bile *pismene* naloge ... Menim, da je glede tega tudi Slovar slovenskega knjižnega jezika dovolj jasen, kljub temu pa prosim za vaše pojasnilo, ker se napačna uporaba besede *pisen* vedno bolj širi.«

»Ljudem je treba jasno in glasno povedati, da imamo *govorne organe* in torej *govorne ure*, ne pa *govornilne organe* in *ure*, kakor vse prepogosto beremo in slišimo.«

»Razsodišče prosim za pojasnilo glede uporabe *pisen* in *pismen*. V zadnjem času opažam, da se vse češče uporablja beseda

Slovenska kulturno gospodarska zveza v sodelovanju s Slovenskim deželnim gospodarskim združenjem, Slovenskim raziskovalnim inštitutom, Zvezo slovenskih izseljencev iz Furlanije - Julijske krajine in Kmečko zvezo

vabi na posvet

Slovenska pot v globalno ekonomijo.

Pogledi z evropske perspektive«

Posvet bo v soboto, 11. maja, v Kongresnem centru Tržaškega velesejma, Trg De Gasperi 1, Trst.

Spored: 9.00 uvodna beseda Klavdija Palčiča, predsednika SKGZ; 9.15 dr. Lojze Sočan (pooblaščen predstavnik Republike Slovenije v Bruslju): Slovenija med Evropo in Jugoslavijo; 9.45 dr. Branko Jazbec (tajnik odbora za gospodarstvo SKGZ): Slovenci v Italiji in vključevanje slovenskega gospodarstva v Evropo; 10.15 dr. Kristijan Schellander (Österreichische Volksbanken AG, Dunaj): Slovensko-avstrijsko zблиževanje in možnosti slovenskega gospodarstva v Avstriji; 10.45 dr. Peter Kraljič (Mc Kinsey & Co. Inc., Düsseldorf): S kakšnim upravljalnim in organizacijskim znanjem v globalno ekonomijo; 11.15 razprava; 13.00 zaključki.

Predsedoval bo dr. Darij Cupin, predsednik odbora za gospodarstvo SKGZ.

pisen v primerih, ko bi se po mojem mnenju morala uporabiti beseda *pismen*.«

Jezikovno razsodišče je v zvezi s temi dopisi izdalo naslednjo izjavo:

...Je že tako v jezikih: včasih jim besed za nekatere važne stvari manjka, za druge pa kot da jih imajo preveč. Zadnje velja za zgornje sporne dvojice, ki kakor da ena drugo spodrivajo oziroma tekmujejo za iste vloge.

Govorni organi so tisti, ki pomagajo pri *govoru* (govorjenju), sami pa seveda ne *govorijo*. Podobno imamo *tovorni vlak*, to je vlak za *tovaro*. Pridevnik *govornilni* se bolj veže na glagol *govoriti* (prim. npr. še *gorilni*, npr. *špirit*). Zato sta najprimernejši zvezi *govorni organi* in *govornilne ure* (to je ure, ko smo po uradih in ustanovah dostopni strankam za pomenek). Spet pa imamo v šoli *govorne ure*, to je ure, ki v njih vadimo *govor* (govorjenje), to je, se učimo lepo in ustrezno delati besedila. Med *govorni* in *govornilni* je torej tudi razlika v pomenu.

Podobno je s *pisen* in *pismen*. *Pisen* se nanaša na glagol *pisati* (kakor tudi *pisalen*), *pismen* pa pomeni, da zna kdo prav *pisati* (ali da sploh zna *pisati*), poleg tega pa se lahko nanaša še na *pismo* ali *listino* (torej *pismeni* odgovor v pomenu odgovor v pismu ali listini). Nekaj k pogostni rabi *pisen* namesto *pismen* prispeva tudi vzporednost z *govoren*: *govorno* in *pisno* izražanje, *govorni* in *pisni kanal* ali *prenosnik* ipd. Tudi v jeziku moramo zmeraj več in natančneje ločevati, zato se ne upirajmo gospodarnosti in zdravim težnjam v njem.

S sozvočnicami torej previdno in preudarno.

Prof. Janko Moder je to izjavo v knjigi dopolnil z naslednjim:

Izjava 25 je mogoče res prekratka in preskopa. Pridevnik *pismen* uporabljamo v dveh pomenih: 1. biti *pismen* = znati brati in pisati; od tod *pismenost*, *nepismenost*; 2. *pismeno povabilo* = v napisani obliki; nasprotje *ustno povabilo*; podobno: *pismene naloge*, *pismeni izpiti*, *pismeni stiki*. Pridevnik *pisen* se nanaša na zapis: *pisna napaka*, *govorni* in *pisni kanal*.

Mislím, da je s tem dovolj jasno povedano, kdaj uporabljamo *pismen* in kdaj *pisen*!

R. Petaros

CASSA RURALIE ED ARTIGIANA OPICINA - TRIESTE HRANILNICA IN POSOJILNICA OPČINE - TRST

BILANCA NA DAN 31. DECEMBRA 1990

PREMOŽENJSKO STANJE

AKTIVA

Blagajna	1.529.888.663
Vrednostni papirji	60.411.010.400
Banke - T/R in Hranilne vloge	24.693.482.802
Posojila strankam	74.631.725.487
Menice na inkaso	4.782.483.155
Razne postavke	7.516.880.424
Razni dolžniki	7.793.613.663
Anticipativna aktiva	2.047.448.250
Nepremičnine stroji in oprema	13.645.271.000
Soudeležbe in večletni stroški	592.860.176
Aktivne izločitve	107.629.744
Skupna aktiva	197.752.293.764

Račun rizikov in obvez	9.782.574.323
Razvidnostni računi	466.052.505.967
Skupaj	673.587.374.054

PASIVA

Hranilne vloge in tekoči računi ..	158.897.821.871
Cedenti menic na inkaso	2.234.606.070
Banke	3.072.194.185
Razni upniki	2.837.391.184
Pasivni pripisi	1.267.582.940
Vezani skladi	1.930.029.905
Razni skladi	2.630.910.462
Skladi knjigovodskih odpisov ..	3.012.581.047
Pasivne izločitve	51.244.910
Čisti kapital	19.121.355.523
Poslovni dobiček	2.696.575.667
Skupna pasiva	197.752.293.764

Računi rizikov in obvez	9.782.574.323
Razvidnostni računi	466.052.505.967
Skupaj	673.587.374.054

RAČUN ZGUBE IN DOBIČKA

DOHODKI

Aktivne obresti	11.998.390.254
Obresti pri bančnih ustanovah ..	2.316.798.641
Obresti in dividende	5.832.294.255
Dobiček pri vrednostnih papirjih ..	738.767.144
Dobiček pri menjalnicah	62.071.966
Aktivne provizije	598.404.386
Dobiček pri prodaji nepremičnin in opreme ..	750.000
Razni dohodki	630.132.333
Uporaba skladov	693.662.390
Izredni dohodki	256.161.775
Skupni dohodki	23.127.433.144

STROŠKI

Pasivne obresti	10.441.932.339
Pasivne obresti na bančne tekoče račune	263.359.875
Stroški za osebje	4.570.539.678
Davki in takse	199.382.878
Pasivne komisije	143.872.923
Splošni upravni stroški	2.508.808.811
Izgube pri terjatvah	573.970.360
Knjigovodski odpisi	840.482.187
Višanje skladov	887.404.626
Izredni stroški	1.103.800
Poslovni dobiček	2.696.575.667
Skupaj	23.127.433.144